

Pedagogisch werkplan peuterprogramma *ik*OOK!

“Zo zijn onze manieren!”

Locatie 't Lange, Gastel

Januari 2018

Inleiding

Dit is het pedagogisch werkplan van *ikOOK!* Gastel welke van toepassing is op ons peuterprogramma *ikOOK!* Gastel. Het kinderdagverblijf dat het peuterprogramma aanbiedt is een Integraal Kindcentrum in OBS 't Lange in Gastel.

In dit pedagogisch werkplan, staan de dagelijkse gang van zaken en de manier waarop de pedagogisch medewerkers hun kerntaak vervullen, omschreven.

Hoofdstuk 1 geeft in enkele bewoordingen de pedagogische visie van *ikOOK!* weer.

Voor de volledige tekst verwijzen wij naar het pedagogisch beleidsplan van *ikOOK!*. Deze is te vinden op de site <http://www.ik-ook.nu/homepage/onze-pedagogische-visie> onder vermelding van ons pedagogisch beleid.

Hoofdstuk 2 is een concrete uitwerking van het pedagogisch beleidsplan van

ikOOK! en beschrijft de dagelijkse gang van zaken en ons pedagogisch handelen daarin.

Ook word hierin een beschrijving gegeven voor wat betreft specifieke tradities, omvang, binnenruimte en buitenruimte e.d.

Praktische informatie

Contactgegevens

Locatie: Gastel
Adres: Stormgat 1
6028 SC Gastel
Telefoonnummer: 0495 492416
E-mailadres: info@ik-ook.nu

Pedagogisch medewerker Astrid Senders.
Maximale groepsgrootte 16 peuters in de leeftijd van 2 tot 4 jaar

Locatiemanager: Mijke Staps
Telefoonnummer: 040- 4100155
E-mailadres: info@ik-ook.nu

Website: www.ik-ook.nu

Openingstijden
Dinsdag 8.45-11.45
Donderdag 8.45-11.45
Vrijdag 8.45-11.45

Gesloten Zaterdag, zondag en tijdens schoolvakanties

Inhoudsopgave

1. Pedagogische visie <i>ikOOK!</i>	6
2. “Zo zijn onze manieren!”	7
2.1 De interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind	7
Brengen en halen.....	7
Geborgenheid en veiligheid.....	8
Gewetensvorming	8
Keuzes maken.....	8
Motiveren.....	8
Normen en waarden	8
Observaties & 10-minutengesprekken.....	9
Ontwikkelingsachterstand.....	9
Opvallend (negatief) gedrag.....	9
Privacy	9
Rituelen.....	10
Stimuleren tot zelfstandigheid	10
Straffen en belonen.....	10
Verschonen	10
Vier-ogen principe	11
Achterwacht	11
Afwijking leidster kind ratio.....	11
Zelfvertrouwen	11
Zindelijkheid	11
2.2 De interactie tussen de kinderen onderling: de groep.....	12
Dagprogramma.....	12
Eten en drinken.....	12
Groepsactiviteiten	12
Pesten.....	12
Regels	13
Stimuleren van contacten.....	13
Vriendschappen.....	13
Wennen	13
2.3 De fysieke omgeving, zowel binnen als buiten.....	14

Beschrijving binnenruimte <i>ikOOK!</i> Gastel	14
Beschrijving binnenruimte speelzaal <i>ikOOK!</i> Gastel	14
De sanitaire ruimte <i>ikOOK!</i> Gastel	14
Buitenruimte	14
Beschrijving buitenruimte peuterprogramma <i>ikOOK!</i> Gastel	14
Veiligheid	15
Buiten spelen	16
Feesten	16
Thema's	16
Uitstapjes & Wandelen	16
Verjaardagen	16
2.5 Het spelmateriaal dat wij aanbieden	17
Audiovisuele middelen	17
Cognitieve ontwikkeling	17
Creatieve ontwikkeling	17
Emotionele ontwikkeling	17
Motorische ontwikkeling	17
Sociale ontwikkeling	17
Taalontwikkeling	17
Zintuiglijke ontwikkeling	18
Nawoord	19

1. Pedagogische visie ikOOK!

Bij ons staat de eigenheid van het kind centraal. Ieder kind is uniek en heeft een eigen karakter en ontwikkeltempo. Om zich te kunnen ontwikkelen, heeft een kind verzorging, geborgenheid, en uitdaging nodig. ikOOK! wil kinderen helpen zich te ontwikkelen tot zelfstandige personen, die hun eigen keuzes kunnen maken.

De pedagogisch medewerkers van ikOOK! zien zich als medeopvoeder naast de hoofdopvoeder, de ouders. Vanuit deze gedachte worden kinderen begeleid in het opgroeien en gestimuleerd door de pedagogisch medewerkers in hun ontwikkeling. Om de kinderen daarin zo goed mogelijk te faciliteren bieden wij de kinderen structuur en regelmaat. Onze medewerkers verbinden zich aan het kind en de ouders door liefdevol en met aandacht hun werk te doen. Bovendien verbinden zij zich aan onze pedagogische visie en zullen zij daarbij bewust en in verbondenheid naar hun eigen handelen en dat van hun collega's blijven kijken. Veiligheid en vertrouwen zijn de basisbegrippen waar het de opvang betreft, net als samenwerking met de school en de ouders, waardoor afstemming over de opvoeding van de kinderen optimaal kan plaatsvinden.

Daarnaast vinden wij het belangrijk, dat de kinderen het naar hun zin hebben bij ikOOK! en zichzelf kunnen zijn, waarbij plezier voorop staat!

Meer over onze pedagogische visie vindt u uitgebreid in ons pedagogisch beleid.

2. “Zo zijn onze manieren!”

Wij hanteren de volgende pedagogische ‘middelen’ om onze visie inhoud te geven.

1. De interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind
2. De interactie tussen de kinderen onderling: de groep
3. De fysieke omgeving, zowel binnen als buiten
4. Ons activiteiten aanbod
5. Het spel materiaal dat wij aanbieden

2.1 De interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind

Ieder moment waarop wij in contact zijn met de kinderen, is een pedagogisch moment. De pedagogisch medewerker is in die zin een ‘levend pedagogisch middel’. In onze omgang met de kinderen gaan wij ervan uit dat een kind niet stout is omdat hij stout wil zijn, maar dat hij iets ‘stouts’ doet of zegt, om aan een behoefte te voldoen (zoals behoefte aan aandacht, of duidelijkheid, of vriendschap). Als een kind iets doet wat wij niet goed vinden, dan keuren wij het gedrag, de handeling van het kind af, maar niet het kind zelf. Wij geven ik-boodschappen af en zeggen wat we wél verwachten van een kind en niet alleen wat niet mag. Bijvoorbeeld: ‘hou je goed vast’ in plaats van ‘val niet’. Ook leggen wij uit waarom wij gedrag wel of niet goedkeuren. Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die gedurende een dag op het kinderdagverblijf aan de orde komen en direct te maken hebben met de interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind.

Basishouding van de pedagogisch medewerker:

Wij stralen plezier en enthousiasme uit.

Wij nemen de kinderen serieus.

Wij werken met warmte en betrokkenheid

Wij denken na over wat we doen, waarom we iets doen en wat we ermee bereiken

Wij staan open voor nieuwe ideeën en vernieuwen steeds ons handelen

Wij werken gestructureerd.

Wij spreken de kinderen aan op een manier, die past bij hun ontwikkeling.

Wij streven ernaar, dat de kinderen het naar hun zin hebben, zich geborgen voelen.

Wij stellen ons open op voor zowel collega’s, kinderen als ouders.

Wij stralen vertrouwen uit naar de kinderen, ouders en collega’s.

Wij oordelen en veroordelen anderen niet op gedrag, uiterlijk, leeftijd, geloof of geslacht.

Brengen en halen

De kinderen worden ontvangen in hun vaste groep. Wij vinden het belangrijk, dat de ouders bij binnenkomst even een praatje maken en vertellen hoe het met hun kind gaat en of er nog bijzonderheden zijn. Wanneer er bijzonderheden zijn noteren wij dit op de daglijst.

Wij attenderen de ouders erop, dat afscheid nemen belangrijk is. Dit geeft duidelijkheid naar het kind toe. De pedagogisch medewerker kan hier een belangrijke rol in spelen. Zeker wanneer het afscheid nemen moeilijk verloopt. Een kind kan het de eerste keren wat moeilijk hebben bij het afscheid: wij vragen ouders om dan niet te lang te aarzelen. Neem duidelijk afscheid, maak het afscheid niet te lang en neem slechts één keer afscheid. U kunt ervan op aan dat uw kind tijdens en na uw vertrek extra aandacht krijgt van de pedagogisch medewerker of de vrijwilliger(s). Ouders mogen altijd bellen om te vragen hoe het kind na het afscheid nemen reageerde, of met andere vragen. U kunt er vanuit gaan dat wij u bellen wanneer uw kind ontroostbaar blijft.

Wanneer de kinderen worden opgehaald, wordt aan de ouders verteld hoe de ochtend verlopen is, wat hun kind die ochtend gedaan heeft, met wie en waarmee het gespeeld heeft en of er nog bijzonderheden zijn. Kinderen worden niet aan “vreemden” meegegeven, tenzij dit vooraf door de ouders is doorgegeven.

Geborgenheid en veiligheid

Wij bieden geborgenheid en veiligheid, door actief te luisteren naar het kind en dit te vertalen naar de behoeftes van het kind. Aandacht voor elkaar op een manier die bij het kind past, is hierbij ons uitgangspunt. Dit kan bijvoorbeeld betekenen, dat een kind juist liever niet op schoot wil als het verdriet heeft, maar liever even samen een spelletje doet. Geborgenheid en veiligheid creëren wij ook, door structuur aan te bieden, zoals een team van een vaste pedagogisch medewerker in combinatie met vaste vrijwilligers. Wij hanteren een vaste dagindeling met de daarbij behorende rituelen. Wij communiceren letterlijk op het niveau van de kinderen, door veel bij hun op de grond te zitten en door de knieën te gaan, om hen op ooghoogte te benaderen. Wij tonen betrokkenheid bij zowel het kind als de ouders. Ook dit geeft het kind een gevoel van veiligheid.

Gewetensvorming

Zelfstandigheid houdt niet alleen in dingen zelf kunnen doen, minstens even belangrijk is het om zelf te weten wat goed en fout is om te doen. Bij jonge kinderen moet dit geweten nog gevormd worden. De pedagogisch medewerker houdt hiermee rekening door vriendelijk, maar consequent en duidelijk kinderen aan bepaalde regels te houden en uit te leggen waarom deze regels gelden. Het kind leert zo langzamerhand wat wel en niet mag en waarom. Hierbij leggen wij de nadruk op positief gedrag. Negatief gedrag keuren wij af, maar niet het kind zelf. De pedagogisch medewerker is zich constant bewust van haar voorbeeldfunctie. Ze heeft inzicht in de gewetensontwikkeling van het kind en zal een kind nooit als 'stiekem', 'achterbaks' of 'slecht luisterend' bestempelen, terwijl het kind gewoon nog niet anders kan.

Het volgende stukje theorie legt uit waarom: Kinderen van ongeveer tweeënhalf jaar weten al redelijk wat de pedagogisch medewerker niet goed vindt. Zij kunnen zich daar echter alleen nog maar aan houden, als die pedagogisch medewerker daadwerkelijk aanwezig is. Iets wat niet mag in haar aanwezigheid, mag wel als ze er niet is. De regel geldt als het ware niet meer, wanneer de pedagogisch medewerker weg is. Als het kind vervolgens de regel gaat 'verinnerlijken', gaat het zichzelf hardop toespreken "nee, mag niet", maar het gaat toch eerst nog wel even door met datgene wat niet mag. Hierna komt de fase waarin het kind de "schuld" op iets of iemand anders gaat schuiven. Het kind weet dat het iets gedaan heeft wat niet mag, maar heeft het toch gedaan en dat verwacht het kind, waardoor het niet meer de ware toedracht snapt en een toedracht gaat zoeken, bijvoorbeeld "de hond heeft het koekje gepakt". Hierop volgend in de ontwikkeling volgt pas de 'eigen schuldbekenenis': het kind doet iets verkeerd, weet dat het iets niet goed heeft gedaan en kan dan bewust besluiten om het op te biechten of achter te houden.

Keuzes maken

Kiezen is goed, maar dit betekent absoluut geen vrijheid blijheid. Wij willen de kinderen helpen zich te ontwikkelen tot zelfstandige personen, die hun eigen keuzes kunnen maken. Door zelf keuzes te maken, ontwikkelen kinderen een eigen persoonlijkheid met eigen voorkeuren en leren ze om te gaan met hun eigen normen en waarden. Ook leren ze zo verantwoordelijkheid te dragen voor de consequenties van hun eigen keuzes.

Het leren maken van keuzes, begint voor jonge kinderen, door hen in eerste instantie een beperkt aantal keuzemogelijkheden te bieden zoals: "Wil je met de puzzel spelen, of in het poppenhuis". Hierdoor is voor het kind overzichtelijk wat de mogelijkheden zijn en binnen welk kader. Ook stemmen we de hoeveelheid spel materiaal af op het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Later wordt de vraagstelling steeds ruimer en algemener en eindigt bij wijze van spreken met 'waar wil je mee spelen?'.
.

Motiveren

Wij benaderen de kinderen positief: "Zullen we proberen?!" Wij laten de kinderen zien, vertrouwen in en respect voor hen te hebben. Door beloning en stimulans, proberen wij de kinderen te motiveren iets te doen, of een nieuwe stap in hun ontwikkeling te zetten. Ook proberen we de kinderen te stimuleren door zelf het goede voorbeeld te geven.

Normen en waarden

Iedereen heeft zijn eigen normen en waarden en brengt deze over. Bewust, maar ook onbewust. Daarom vinden wij het belangrijk, dat de pedagogisch medewerker zich realiseert wat haar eigen normen en waarden zijn en welke invloed deze normen en waarden hebben op haar werk. De voorbeeldfunctie die de pedagogisch medewerker heeft, is namelijk van ongelooflijk belang en van onschatbare waarde. Ook al blijkt over het algemeen, dat de normen en waarden van collega's

in grote lijnen overeenkomen, de kleine verschillen kunnen het soms heel lastig maken. Feedback hierover is daarom belangrijk en maakt dat men op één lijn zit naar de kinderen.

Nieuw personeel gaat uit van de normen en waarden die gehanteerd worden op de groep en dient zich hieraan aan te passen. De praktische uitvoering van onze normen en waarden staan nader omschreven in diverse regels en is terug te vinden in de basishouding van de pedagogisch medewerker en vrijwilligers. Ook ten opzichte van elkaar, dienen de kinderen de normen en waarden in acht te nemen en leren zij hierin spelenderwijs veel van elkaar. Soms komen de normen en waarden zoals gehanteerd bij ikOOK!, niet overeen met die van ouders. Het is belangrijk hier te allen tijde met ouders over in gesprek te gaan. Soms kan een middenweg gevonden worden, maar de pedagogisch medewerker zal nooit iets doen, wat tegen haar eigen normen en waarden of die van ikOOK! indruist.

Observaties & 10-minutengesprekken

Rond de verjaardagen van het kind worden er 10-minuten gesprekken gehouden met de ouders. Ter voorbereiding op dit gesprek, schrijft de pedagogisch medewerker een observatie, aan de hand van een observatieformulier. In het gesprek met de ouders worden de bevindingen van de pedagogisch medewerker besproken. Het 10-minuten gesprek is met name bedoeld om de ontwikkeling van het kind in grote lijnen te bespreken. Als er eerder twijfels of vragen zijn over de ontwikkeling van het kind, dan wordt er niet gewacht tot dit gesprek, maar wordt dat al eerder met de ouders besproken. In die zin komen er tijdens het 10-minuten gesprek geen 'zorgelijke of nieuwe zaken' aan de orde.

Ontwikkelingsachterstand

Als wij hierin iets menen te signaleren, dan bespreken wij dat eerst met onze collega's. Als deze onze zorg herkennen, dan bespreken wij het met de locatiemanager. Als ook deze het herkent, dan bespreken wij het met de ouders. Afhankelijk van de ernst van de situatie, kan dit zijn tijdens een rustig haal- of brengmoment, of in een apart gesprek.

Als de ouders onze zorg delen dan wordt, afhankelijk van de noodzaak, in overleg met hen de hulp ingeroepen van een externe instantie zoals bijvoorbeeld het consultatiebureau, het opvoedbureau, het maatschappelijk werk, of anderszins.

Opvallend (negatief) gedrag

Als een kind negatief gedrag vertoont, observeren wij eerst of het aan de groep ligt, of het alleen op dat moment is, of dat het structureel is. Als een kind bijvoorbeeld veel huilt, dan houden wij eerst bij hoeveel, hoe vaak en wanneer het kind huilt. Op deze wijze ontdekken wij er misschien regelmaat of logica in. Wij maken hierbij geen gebruik van een observatieformulier. Wel schrijven wij op wat ons opvalt en bespreken dat met collega's, vervolgens met de locatiemanager en met de ouders.

Wanneer een bepaalde aanpak van het kind nodig is, dan bespreken wij dit in een groeps-/werkoverleg en leggen dit schriftelijk vast. Eén lijn hierin is belangrijk, daarom worden ook de ouders ingelicht. Komen wij er, ook samen met de ouders, niet uit, dan wordt, in overleg met de ouders, externe ondersteuning ingeroepen. Bij bepaald negatief gedrag (bijvoorbeeld bijten) zetten wij het kind even apart in de groep. Wij vertellen de ouders hoe wij met het kind omgaan wanneer het opvallend (negatief) gedrag vertoont, zodat de ouders kunnen vertellen hoe zij thuis met dit gedrag omgaan of dat zij onze aanpak wellicht over kunnen nemen om zo op één lijn te komen.

Privacy

Ook kinderen, hoe klein ze ook zijn, hebben behoefte aan en recht op privacy. Daarom nemen wij te alle tijden de privacy van de kinderen in acht.

Kinddossiers worden in een afgesloten kast op het kantoor van de locatiedirecteur bewaard. In notulen worden alleen de initialen van de kinderen genoemd. De overdracht naar collega's is niet openbaar voor ouders.

Wij verstrekken geen informatie over de kinderen aan derden, tenzij regelgeving ons hiertoe verplicht. Wanneer wij in pedagogisch opzicht een vraag hebben over een kind en wij hebben de behoefte deze vraag voor te leggen aan een externe deskundige, dan waarborgen wij hierbij altijd de anonimiteit van het kind.

De kinderen hebben het recht af en toe alleen te spelen of alleen te zijn. Wij stellen hen hiertoe in de gelegenheid middels het creëren van hoekjes en tijdens momenten van vrij spel.

Vanzelfsprekend dienen wij hierbij ook hun veiligheid te garanderen en houden vanuit dat oogpunt altijd een oogje in het zeil.

Rituelen

Omdat tradities en rituelen van groot belang zijn voor de structuur en herkenbaarheid voor de kinderen, besteden wij daar veel aandacht aan. Rituelen bieden houvast als indeling van de dag, maar ook gedurende het hele jaar. De herhaling geeft de kinderen zekerheid en vertrouwen. Bij het halen en brengen, de kring en bij het eten, zijn er vaste handelingen en rituelen (bijv. een liedje zingen voor het eten) zodat de kinderen weten wat er gaat gebeuren.

Stimuleren tot zelfstandigheid

Al van jongs af aan stimuleren wij de kinderen tot zelfstandigheid. Voorbeelden hiervan zijn zelf leren aan- en uitkleden, handen wassen, opruimen. Wij laten de kinderen al heel jong kleine opdrachtjes uitvoeren zoals iets pakken of aangeven. Wanneer de kinderen wat groter zijn, geven wij ze een taak met meer verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld iets naar iemand toe brengen. Ook het leren voor zichzelf op te komen en zelf problemen op te lossen, hoort bij het stimuleren tot zelfstandigheid.

Straffen en belonen

Als een kind iets goed doet, leuks doet, iets gemaakt heeft, iemand geholpen heeft, belonen wij het kind door positieve aandacht, zoals een compliment, een duim omhoog, een applaus of een knuffel. Door positief gedrag te belonen, wordt het gevoel van veiligheid en geborgenheid vergroot, het zelfvertrouwen gesterkt en de kans op negatief gedrag kleiner. Daarom vinden wij belonen belangrijker dan straffen. Iets doen wat niet mag, heeft over het algemeen te maken met uitproberen, ontdekken, grenzen leren kennen. Wij leggen niet de nadruk op het woord 'straffen', maar noemen het liever 'bewust worden van regels, normen en waarden'.

Als een kind iets doet wat niet mag, proberen we het de ene keer af te leiden, de andere keer leggen wij uit waarom iets niet mag en vertellen wij wat wél mag. Met name bij kleine kinderen is het belangrijk om een alternatief te bieden. Vaak weten en begrijpen zij nog niet dat iets niet mag. Een eenvoudige uitleg hierover en een alternatief geven dan duidelijkheid.

Hoe wij een kind benaderen, is mede afhankelijk van het ontwikkelingsniveau van het kind. Wanneer een kind na drie waarschuwingen nog steeds datgene doet wat niet mag, zetten wij het kind even apart. Wij vragen het kind dan om erover na te denken waarom het datgene doet wat niet mag. Over het algemeen duurt zo'n moment maar een paar tellen. Een kind wordt nooit als straf alleen buiten de groep geplaatst. Om op een eenduidige manier om te kunnen gaan met straffen en belonen, is het belangrijk dat alle regels (omgangsregels, gedragsregels, groepsregels, huisregels), voor alle pedagogisch medewerkers en de kinderen duidelijk zijn. Deze staan daarom beschreven in dit pedagogisch werkplan van ikOOK!.

Wij passen de consequenties van het overtreeden van regels op alle kinderen eenduidig toe. Wanneer wij waarschuwen, doen wij vervolgens ook wat wij gezegd hebben.

Verschonen

Wij hanteren een vaste verschoon- en wc moment in de ochtend en natuurlijk zo vaak als nodig.

Wanneer wij de kinderen verschoonen, geven wij ze persoonlijke aandacht. Wij zien het verschoonen als een belangrijk contactmoment met het kind.

De commode staat voor het raam van de kleuterklas zodat er op deze manier ook toezicht gehouden kan worden op het verschoon of WC moment ivm het vier ogen principe.

Bij het wc moment gaan enkele kinderen en twee volwassenen (beroepskracht en vrijwilliger of twee vrijwilligers) mee. Peuters zien hoe andere kinderen met de zindelijkheidstraining bezig zijn en worden daardoor vaak al gestimuleerd. Wanneer de ouders thuis met zindelijkheidstraining bezig zijn en het kind er zelf aan toe is, kan dat op het peuterprogramma worden voortgezet. Dit wordt spelenderwijs gedaan. Kinderen die aangeven zelf te willen plassen krijgen daar de gelegenheid toe. Deze kinderen mogen zonder luier rondlopen. Wanneer er ongelukjes gebeuren wordt er geen negatieve aandacht aan geschonken. Het kind wordt altijd geprezen wanneer het kind een kleine of grote boodschap op de wc doet. Daarnaast wordt er goed op toegezien dat kinderen hun handen wassen.

Vier-ogen principe

ikOOK! heeft een protocol vier-ogen principe en dit is op de te vragen bij de locatie. Dit principe gaat er vanuit dat als een pedagogisch medewerker alleen is met de kinderen, er altijd iemand moet kunnen meekijken of meeluisteren. Vanaf het schooljaar 2013-2014 is het peuterprogramma gehuisvest in OBS 't Lange. Niet alleen heeft deze huisvesting oog voor de doorgaande lijn, ook is het hierdoor makkelijker om vanuit de naastgelegen ruimte (vanaf buiten én vanuit de hal) zicht te houden op datgene wat zich in de groepsruimte afspeelt.

De peuter wc en de verschoontafel staan niet in de eigen ruimte maar is aangrenzend aan het kleuterlokaal. Via het raam van het kleuterlokaal kan de leerkracht van Basisschool 't Lange toezicht houden op het verschonen en het toilet gebruik door peuters, vrijwilligers en beroepskrachten. Tijdens verschoonmomenten en een "WC-ronde" zijn twee vrijwilligers of een beroepskracht en een vrijwilliger de peuters aan het helpen. De beroepskracht of de vrijwilliger houdt dan toezicht op de kindjes die niet hoeven of klaar zijn.

Daarnaast komt de locatiemanager (of schoolpersoneel) geregeld de groepsruimten binnen en staan de pedagogisch medewerker en de vrijwilligers in principe de hele ochtend samen op de groep. Stagiaires worden niet meegeteld om aan de beroepskracht-kindratio te voldoen, maar dienen uiteraard wel als extra paar ogen. Ook zijn ouders altijd welkom om een dagdeel mee te draaien op de groep.

Naast het treffen van bouwkundige voorzieningen, is signaleren van essentieel belang. Omdat het moeilijk is om je collega's aan te spreken op hun gedrag, proberen wij medewerkers hierin te stimuleren. Elkaar feedback geven over het handelen wordt als 'normaal' gezien.

Achterwacht

Op de locatie is er altijd sprake van een achterwacht. Dit is een bekende volwassene die op 10 minuten afstand van de school woont of op school aanwezig is. In geval van calamiteiten kunnen zij gebeld of ingeschakeld worden. De achterwacht kan gebeld worden indien er calamiteiten zijn. Deze dient dan binnen max. 10 minuten op de locatie te zijn om bijvoorbeeld met het kind naar de dokter te gaan. Bij acute situaties zoals het onwel worden van een leidster, zijn er ook altijd nog leerkrachten in de school die op dat moment kunnen bijspringen.

Afwijking leidster kind ratio

Wij hanteren de wettelijke richtlijnen met betrekking tot de leidster-kind ratio en wij maken geen gebruik van de 3 uursregeling waardoor wij afwijken van het leidster kind ratio.

Zelfvertrouwen

Wij helpen het zelfvertrouwen van de kinderen te ontwikkelen, door hen positieve aandacht en complimenten te geven. Wij stimuleren de kinderen om zelf(standig) iets te doen, om iets ten minste te proberen. Wij nemen er genoeg mee, als een kind iets op zijn eigen wijze doet of probeert. Wij geven de kinderen de tijd om iets zelf te doen en grijpen niet meteen in.

Zindelijkheid

Een belangrijk onderdeel van het zelfredzaam worden, is de zindelijkheidstraining.

Afhankelijk van de ontwikkeling, behoefte en rijping van het kind wordt hieraan, in overleg met de ouders, aandacht besteed. Het is van belang, dat het kind zelf aangeeft er aan toe te zijn. Kinderen moeten niet, mogen wel. Wij maken gebruik van zowel potjes als kinder-wc's.

Tijdens het peuterprogramma wordt gebruik gemaakt van stickers of stempels om de kinderen te belonen en te stimuleren en ze net even over de streep te trekken om zindelijk te worden.

2.2 De interactie tussen de kinderen onderling: de groep

De algemene ontwikkeling en het welbevinden van het kind, worden beïnvloed door de groep. Kinderen leren van elkaar en zijn elkaars voorbeeld. In de groep leren kinderen om te gaan met anderen, waardoor zij zichzelf ook weer beter leren kennen.

ikOOK! benut de groep als pedagogisch 'middel', om de kinderen te helpen zich te ontwikkelen tot zelfstandige personen en zich zo voor te bereiden op de maatschappij en het sociale leven in die maatschappij.

Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die gedurende een ochtend van het peuterprogramma aan de orde komen en direct te maken hebben met de interactie tussen de kinderen onderling, in de groep.

Dagprogramma

Wij hanteren een vast programma, dat zoveel mogelijk aansluit bij de behoeften van de kinderen.

- Tussen 8.30 uur en 8.45 uur worden de peuters gebracht. Ze bergen hun jasje op in de kluisjes en eventueel ook een tasje met een luier (mocht uw kind nog niet zindelijk zijn).
- Om 8.45 uur mag een kindje (bij roulatie) het belletje laten rinkelen en gaan de nog aanwezige ouders naar huis. Als alle ouders naar huis zijn gaan de peuters vrij spelen. Er is veel speelgoed om uit te kiezen: rijdend materiaal/ klimrek/ schommelbank/ winkeltje/ keuken/ puzzels/ duplo/ maxi bouwsysteem/ verkleedkleden/ prentenboeken etc. Ook kunnen de peuters gezelschapsspelletjes doen met de pedagogisch medewerker of vrijwilliger en wordt er voorgelezen.
- Rond 10.00 uur gaan we samen opruimen en in de kring zitten. De peuters eten dan hun fruit op. Daarna gaan we een werkje maken. Er wordt getekend, gekleurd, geplakt, geverfd en gekleed. Ook kunnen we gaan puzzelen of samen gezellig een spelletje doen. Als het mooi weer is hebben we de mogelijkheid om buiten te gaan spelen of lekker te gaan wandelen.
- Rond 11.15 uur wordt er weer opgeruimd, gaan we weer in de kring zitten en komt "onze bakker" de koekjes uitdelen. Daarna mag iedere peuter zijn drinken opdrieken/ krijgt een bekertje ranja. We vervolgen de kring met liedjes of spelletjes en om 11.45 uur sluiten we de ochtend af.

Eten en drinken

De kinderen nemen zelf fruit mee. Wilt u dit fruit schillen en in stukjes verdelen zoals uw kind dat thuis ook gewend is (banaan in partjes, appel of peer in stukjes verdeeld, mandarijn, druifjes etc.)? Gelieve dit fruit in een bakje of zakje te doen, voorzien van de naam van uw kind.

Wij hanteren de volgende afspraken en aandachtspunten rondom de eet-en drinkmomenten:

- vóór het eten wassen wij de handen van onszelf en de kinderen. De grotere kinderen doen dit zelf.
- we zingen eerst voordat we gaan eten/drinken
- we zorgen voor een gezellige sfeer tijdens het eten
- wanneer een kind iets niet lust, hoeft hij dit niet op te eten/drinken. Wel proberen, niet dwingen.
- na het eten is er een plas- en verschoningsronde en wassen we de handen en het gezicht van de kinderen.

Groepsactiviteiten

De activiteiten die wij bieden, zijn over het algemeen gericht op kleine groepjes van zo'n vier tot zes kinderen. Activiteiten met de gehele groep organiseren wij op feestelijke momenten zoals een verjaardag, sinterklaas, of bij een ander groot feest. Wij bieden een zo breed mogelijk activiteiten aanbod aan, zodat een kind ook andere interesses leert ontwikkelen. Wij bieden de kinderen zoveel mogelijk variatie aan in activiteiten, maar stellen de kinderen ook in de gelegenheid om veel vrij te spelen.

Pesten

In de voorschoolse leeftijd is er nog niet echt sprake van pesten. Gedrag dat wij pestgedrag noemen (afpakken, jennen, slaan, negeren), is eerder een vorm van grenzen ontdekken of onderzoeken hoe en in hoeverre je je omgeving kunt beïnvloeden. Je zou kunnen zeggen, dat het andere kind eerder als 'proefkonijn' wordt gebruikt, dan dat het de bedoeling is het bewust te pesten. Dit neemt echter niet weg, dat het belangrijk is, dat wij de kinderen wel sturen, wanneer zij zich op een dergelijke wijze gedragen. Ook leggen wij uit dat het voor het andere kind niet leuk is.

Tegelijkertijd proberen wij het kind, dat als 'proefkonijn' wordt gebruikt, weerbaar te maken.

Regels

Om samen prettig in een groep te kunnen functioneren, zijn regels nodig. Regels bieden structuur, waardoor de kinderen weten waar ze aan toe zijn, hetgeen een gevoel van veiligheid geeft. Door heldere regels en de voorbeeldfunctie die wij in het navolgen hiervan hebben, leren kinderen het belang kennen van normen en waarden en hoe hiermee om te gaan. Daarnaast leren zij zich aan regels te houden en het waarom van de regels kennen. Vaardigheden, die hen verder helpen op hun weg naar zelfstandigheid.

Wij leren de kinderen regels en omgangsvormen zoals:

- eerst opruimen voordat je met iets anders begint
- binnen lopen we, buiten rennen we.
- speelgoed is om mee te spelen en laten we heel, met speelgoed om mee te gooien spelen we buiten.
- handen wassen voor we aan tafel gaan
- knutselactiviteiten worden aan tafel gedaan
- de bank is om op te zitten
- we praten normaal tegen elkaar en gaan normaal met elkaar om
- hand voor de mond bij het hoesten of niezen
- als een ander ergens mee speelt, moet je even wachten.
- je mag elkaar geen pijn doen
- elkaar uit laten praten

Stimuleren van contacten

Wij stimuleren de onderlinge contacten tijdens de spel-, eet- en groepsmomenten. Wanneer een kind weinig contact heeft met andere kinderen, gaan wij eerst met dat ene kind spelen en zorgen wij ervoor dat dit zo uitdagend is, dat de andere kinderen er vanzelf bij komen.

Net zoals volwassenen voorkeur hebben voor andere volwassenen, hebben kinderen ook hun voorkeur voor andere kinderen. Wij respecteren dit en dwingen kinderen niet om met andere kinderen te spelen, net zoals wij ze dat ook niet onthouden. Slechts wanneer kinderen een negatieve invloed op elkaar hebben, dan bemoeien wij ons ermee en leiden wij dit in juiste banen. Wij betrekken de oudere peuters bij de jongere peuters door ze bijvoorbeeld iets aan te laten geven, uitleg te geven, of te laten meekijken en helpen.

Vriendschappen

Hoe klein ze ook zijn, veel kinderen hebben een maatje. Vanaf een jaar of drie gaan kinderen vriendschappen aan. Vóór die tijd is er niet zozeer sprake van vriendschap, maar kan er wel sprake zijn van een hechte band. Het is met name de herkenning en de vertrouwdheid met elkaar, waardoor kinderen naar elkaar toe trekken. Als kinderen elkaar absoluut niet liggen, respecteren wij dit. Wel leren wij ze hiermee om te gaan en ook het andere kind te respecteren.

Wennen

Voorafgaand aan de formele plaatsingsdatum, stellen wij de kinderen en de ouders in de gelegenheid om tijdens een kennismakingsgesprek te wennen aan de groep, de andere kinderen en de pedagogisch medewerker en vrijwilligers.

Het kennismakingsgesprek voeren wij samen met de ouders en het kind op de groep. Vanwege de duur van de peuterochtenden (3 uur) zijn wenaafspraken over het algemeen niet nodig. Vrijwel alle kinderen komen meteen de gehele ochtend. Wel houden wij het kind extra in de gaten en is er (bij grote moeite men wennen) uiteraard de mogelijkheid om een kind eerder op te halen en zo geleidelijk de duur van de ochtend uit te breiden tot een ochtend van 8.45-11.45.

2.3 De fysieke omgeving, zowel binnen als buiten

Het peuterprogramma is vanaf het schooljaar 2013-2014 in pandig gevestigd in openbare basisschool 't Lange. Bij het peuterprogramma in Gastel is er elke ochtend ruimte voor 16 peuters, in de leeftijd van 2 tot 4 jaar, om te komen spelen. *ikOOK!* Gastel heeft een eigen klaslokaal tot hun beschikking. De multifunctionele ruimte in school wordt door de peuters en de kleuters gebruikt als speelzaal om gedifferentieerd te werken, bij slecht weer actief te zijn en om samen te spelen met andere kinderen van de school.

De inrichting van zowel de binnenruimte als de buitenruimte, is zeer bepalend voor de sfeer, gebruiksvriendelijkheid en het gevoel van geborgenheid en veiligheid voor de kinderen. Een goed ingerichte ruimte nodigt kinderen uit tot spelen, ontdekken en gezellig of rustig samenzijn. Als de omgeving tegemoet komt aan de basisbehoeften van kinderen, komen de meeste kinderen vanzelf tot spelen, leren en het oefenen van vaardigheden die belangrijk zijn voor hun ontwikkeling. *ikOOK!* besteedt daarom ruime aandacht aan de inrichting van de binnen- en buitenruimte. Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die met de fysieke omgeving te maken hebben.

Beschrijving binnenruimte *ikOOK!* Gastel

Elke groep binnen *ikOOK!* heeft een eigen ruimte met voldoende en verantwoord spel- en ontwikkelingsmateriaal, dat bij de leeftijd van de kinderen past. Het peuterprogramma bevindt zich in OBS 't Lange en heeft een eigen groepsruimte. Voor het peuterprogramma *ikOOK!* in Gastel geldt hierbij, dat de groepsruimte meerdere hoeken heeft en in de ruimte staat een keukenblok. Zo is er de bouwhoek naast het keukenblok, de voorleeshoek achter het T-Paneel, de thematafel, een automaat, de hoge tafels om aan te eten, een poppenhoek met het keukentje, lage tafels om te kunnen spelen met verschillende materialen of om spelletjes aan te doen, poefjes om een kring te maken, er zijn open en gesloten kasten met ontwikkelingsmateriaal.

Daarnaast gebruiken wij ook de multifunctionele ruimte die als speel/gymzaal gebruikt wordt door de kleuters van de basisschool en de peuters.

De kinderen kunnen al naar gelang hun ontwikkeling en belangstelling gebruik maken van de verschillende hoeken en mogelijkheden die het gebouw te bieden heeft.

Beschrijving binnenruimte speelzaal *ikOOK!* Gastel

OBS 't Lange heeft een multifunctionele ruimte waar de kleuters van het basisonderwijs en de peuters van *ikOOK!* in terecht kunnen voor bewegingsonderwijs, er gewerkt kan worden voor handvaardigheid, de trainingen Rots en Water plaats kunnen vinden etc. Wanneer er grote groepen mensen ontvangen worden binnen school kan de schuifwand open gezet worden zodat er een grote ruimte gevormd kan worden door het leerplein bij de ruimte te betrekken.

De speelzaal is ingericht als Gymzaal waar de kinderen onder begeleiding kunnen klimmen en klauteren of een spelletje kunnen doen.

De sanitaire ruimte *ikOOK!* Gastel

De sanitaire ruimte is voorzien van een commode om de (niet-zindelijke) peuters te verschonen en een peutertoilet. In de tweede sanitaire ruimte zijn wat hogere wc's voor de oudere peuters. Beide sanitaire ruimtes zijn voorzien van wastafels. Peuters gaan onder begeleiding van een vrijwilliger of de pedagogisch medewerker naar het toilet.

Buitenruimte

Alle opvanglocaties van *ikOOK!* hebben een buitenruimte, grenzend aan het gebouw.

De buitenruimte heeft betonnen tegels en enkele speeltoestellen zoals een zandbak en een speelhuisje. De buitenruimte nodigt de kinderen uit tot buiten zijn en tot verschillende activiteiten in de verschillende seizoenen.

Beschrijving buitenruimte peuterprogramma *ikOOK!* Gastel

De buitenruimte van het peuterprogramma is afgeschermd met een hekwerk. Het terrein is bedekt met stoeptegels. Er is een zandbak en bovendien is er voldoende rijdend materiaal (fietsjes e.d.) en los buitenspeelgoed aanwezig. De basisschool is voornemens om de buitenruimte te gaan herinrichten.

Veiligheid

Fysieke veiligheid is uitermate belangrijk, daarom voldoen onze gebouwen aan alle voor de kinderopvang geldende wet- en regelgeving. Jaarlijks houden wij een ontruimingsoefening samen met de kinderen. Psychische veiligheid is minstens zo belangrijk. Hoe wij die bieden, dat blijkt uit hetgeen omschreven de paragrafen 2.1 en 2.2.

2.4 Ons activiteiten aanbod

Wij bieden zowel structureel als incidenteel activiteiten aan. De structurele activiteiten zijn vastgelegd in het activiteitenplan per locatie. Thematisch wordt aangesloten bij de thema's die de basisschool hanteert. Methodisch zorgen wij ervoor dat elk thema uitgewerkt wordt met voldoende activiteiten op cognitief, motorisch, creatief en sociaal-emotioneel gebied. Ook besteden wij aandacht aan taalontwikkeling en uitbreiding van de woordenschat. De incidentele activiteiten vinden dagelijks plaats, aangepast aan de kinderen, het moment en de mogelijkheden van die dag. Wij hebben niet gekozen voor een specifieke (VVE) methode. Veel elementen die in deze methodes terugkomen worden echter wel verwerkt in de activiteiten die wij met de kinderen doen. Concreet wordt dit vorm gegeven door in de groepsruimte hoekjes te creëren, waar kinderen heel gericht kunnen spelen. Op de groepen zijn bijvoorbeeld een huishoek, bouwhoek of leeshoek terug te vinden. Ook heeft iedere groep een eigen thematafel. De thematafel wordt aangepast aan de leeftijd. Door verschillende activiteiten aan te bieden die aansluiten bij het thema leren de kinderen nieuwe begrippen en vaardigheden.

Er worden thema's gekozen die dicht bij de belevingswereld van de kinderen liggen. Door middel van diverse activiteiten leren de kinderen steeds meer over het thema, hun woordenschat wordt vergroot en de kinderen leren nieuwe vaardigheden. De activiteiten die aangeboden worden zijn heel divers en gaan verder dan de traditionele plakwerkjes. Zo zijn zingen, dansen, muziek maken, gymmen en buiten spelen ook activiteiten die wij aanbieden.

Hieronder volgt in, in alfabetische volgorde, een overzicht van de activiteiten die wij aanbieden.

Buiten spelen

Wij streven ernaar om dagelijks met de kinderen naar buiten te gaan. Voordat de kinderen buiten gaan spelen, controleren wij het buitenterrein op zwerfafval. Als de kinderen buiten spelen, mogen ze zelf kiezen wat ze willen gaan doen. Daarbij hanteren wij regels als:

- goed uitkijken voor andere kinderen als je op de fiets zit.
- Zand blijft in de zandbak.

Feesten

Op de kinderdagverblijf vieren wij de gebruikelijke feesten zoals, Pasen, kerst en sinterklaas. Hoe uitbundig iets wordt gevierd, hangt af van de samenstelling van de groep. Zijn er veel kleintjes, dan wordt het wat rustiger gevierd.

Thema's

Eenmaal in de vier tot zes weken hebben wij een ander thema, wat in overleg met de leerkrachten van de onderbouw gekozen en uitgewerkt wordt. Soms worden de ouders erbij betrokken en wordt aan hen gevraagd iets van thuis, in het kader van het thema, mee te nemen. De thema's worden per kwartaal vastgelegd.

Uitstapjes & Wandelen

Soms vinden er uitstapjes plaats met de kinderen. Eén of twee kinderen worden bijvoorbeeld meegenomen wanneer er boodschappen gedaan worden, of zomaar om een wandeling te maken. Of wij gaan wandelen, dat hangt ook af van het aantal kinderen dat aanwezig is en van hun leeftijd. Een geliefd uitstapje is de kinderboerderij, de speeltuin, de bakker en de bibliotheek.

Als wij een uitstapje maken met de gehele groep dan schakelen wij extra vrijwilligers in naast de standaard twee vrijwilligers die op die dag op de groep draaien. Wij blijven in de openbare ruimte of gaan op afspraak een bedrijf in. Op deze manier is er voldoende toezicht en is veiligheid gewaarborgd als er een uitstapje gemaakt wordt met de gehele groep.

Verjaardagen

De verjaardag van ieder kind wordt gevierd. Dit kan samen met de ouders, maar dit hoeft niet. Indien u graag bij het verjaardagsfeestje van uw kind wilt zijn komt u rond 10.30 uur naar het peuterprogramma.

De groep en een stoel worden versierd. Er wordt een verjaardagsmuts gemaakt en er worden verjaardagsliedjes gezongen. Daarna mag uw peuter trakteren, maar liever niet teveel snoep. Voor ideeën over gezonde traktaties kunnen ouders terecht bij de pedagogisch medewerker. Wanneer ouders niet bij de verjaardag van hun kind aanwezig kunnen zijn, kunnen er op verzoek foto's worden gemaakt.

Voor de verjaardagen van papa, mama, opa of oma mag uw peuter iets knutselen. Geeft u dit wel op tijd aan ons door?

2.5 Het spelmateriaal dat wij aanbieden

Wij zorgen ervoor voldoende spelmateriaal te hebben, om alle ontwikkelingsgebieden te kunnen stimuleren. Ook houden wij rekening met verschillen en interesses in cultuur, geslacht, leeftijd etc. Om alle ontwikkelingsgebieden te stimuleren, worden er iedere dag activiteiten aangeboden, die aansluiten op de leeftijd en het niveau van de kinderen. Is een kind aan iets nieuws toe, dan wordt hem dat aangeboden. Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van ontwikkelingsgebieden en het spelmateriaal dat wij daarbij aanbieden.

Audiovisuele middelen

Wij maken zeer bewust gebruik van audiovisuele middelen. Zo staat de radio nooit aan. Wel wordt er op een geschikt moment een CD gedraaid met bijvoorbeeld kinderliedjes of rustgevende muziek. Als wij TV kijken met de kinderen, draaien wij een film, of laten wij iets zien dat bij het thema van die week past. Sowieso kijken we niet structureel naar TV-programma's.

Cognitieve ontwikkeling

De cognitieve ontwikkeling wordt vaak spelenderwijs gestimuleerd. Vanaf een jaar of drie, heeft de cognitieve ontwikkeling extra aandacht. Wij lezen boekjes, zingen liedjes, beantwoorden 'waarom vragen' en leggen heel, heel veel uit! "Als je dit doet, gebeurt er dat. Als we dit nu afspreken, betekent dit dat ..." etc. Kinderen doen veel na. De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie hierin.

Creatieve ontwikkeling

Wij stimuleren de creatieve ontwikkeling, door de kinderen met diverse materialen te laten omgaan. Zo gaan wij de ene keer verven met een kwast en de andere keer met vingerverf. Wij laten de kinderen experimenteren met materialen. Bij de wat grotere kinderen zie je dat het resultaat al snelt telt. Desalniettemin besteden wij veel aandacht aan het proces en de (leer)ervaring van het kind en richten wij ons niet alleen op het resultaat.

Emotionele ontwikkeling

Spelen geeft kinderen voldoening en plezier. Voor kinderen is spelen een natuurlijke manier om dingen te leren en om te leren omgaan met emoties. Door zelf te doen, te ontdekken wat er allemaal mogelijk is en problemen op te lossen, krijgt het kind inzicht in hoe de wereld in elkaar steekt en de mogelijkheid voor expressie van gedachten en gevoelens. Door het aanbieden van verkleedkleden, creatieve activiteiten, het naspelen van situaties en fantasiespel, stellen wij de kinderen in de gelegenheid zich hierin te ontwikkelen.

Motorische ontwikkeling

Bij de verwerving van de verschillende grove en fijne motorische vaardigheden, is het voor een kind van belang dat het de mogelijkheid krijgt om allerlei bewegingen uit te proberen.

Wij zorgen ervoor, dat er voor de kinderen voldoende en uitdagende bewegingsruimte is, zowel binnen als buiten. Daarnaast bieden wij gevarieerd spelmateriaal aan voor ontwikkeling van zowel de fijne als de grove motoriek. Denk aan kralen rijgen, bouw materiaal, blokkendozen, puzzels, etc. We dagen de kinderen uit tot bewegen en het oefenen van nieuwe motorische vaardigheden.

Sociale ontwikkeling

Behalve dat wij diverse spelletjes en activiteiten aanbieden die de kinderen samen kunnen doen, kun je stellen dat met name de groep een belangrijk leermiddel is in de sociale ontwikkeling van het kind. Eerder in dit document is dit onderwerp al uitgediept.

Taalontwikkeling

Door het gebruik van taal, is communicatie mogelijk. Dit kan met behulp van verschillende soorten taal zoals gesproken taal, lichaamstaal of geschreven taal. De taalontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de omgeving en is essentieel voor processen als denken, redeneren, socialiseren, interpreteren. Wij stimuleren de taalontwikkeling van de kinderen door veel te praten, door uit te

leggen en te benoemen wat we doen, door het zingen van liedjes en door voor te lezen, waarbij wij moeilijke woorden niet schuwen. Interactief voorlezen is hier een belangrijk onderdeel van.

Als wij weten dat een kind kan praten, dan nemen wij geen genoegen met wijzen.

Wanneer woordkeuze of zinsbouw van een kind niet klopt verbeteren wij de kinderen op speelse wijze. Minstens zo belangrijk is het communiceren en gebruik maken van onze lichaamstaal. Zowel de lichaamstaal van de pedagogisch medewerker, als die van het kind.

Zintuiglijke ontwikkeling

De zintuiglijke ontwikkeling van de peuters stimuleren wij door variatie in activiteiten aan te bieden. Op auditief gebied doen wij dit door interactief voor te lezen, naar liedjes te luisteren en te zingen. Als we in de kring eten benoemen we wat we proeven. Door de peuters met diverse materialen te laten spelen zoals zand, water, klei, verf, etc, leren zij dat deze materialen anders aanvoelen.

Nawoord

Wij hopen dat u ons pedagogisch werkplan “**Zo zijn onze manieren!**” met belangstelling gelezen heeft en een goede indruk heeft gekregen van wat wij allemaal doen en waarom wij dat zo doen. Heeft u nog vragen? Vragen! Wij staan u graag te woord.

Graag tot snel!

Team **ikOOK!** Gastel